

DAYAK YİYEN ÇOCUKLAR

Cavit Oral BİNBAŞIOĞLU
Haymana Bölge Gezici Başöğretmeni

Dayak yiyen çocukların eğitimi okulda biz öğretmenleri en çok düşündürülen meselelerdendir. Bu çocuklar, ilkin ailede aile büyüklerinden, sonra da sokakta sokak arkadaşlarından dayak yemeğe alışmışlardır. Bunun için okulda da aynı şekilde bir muamele ile karşılaşmaktan çekinmezler. Hattâ bunu candan arzu bile ederler. Bu amaçla bu çocukların içinde bir gün okulun duvarlarına yazı yazanlar, diğer bir gün bahçedeki ağaçlara zarar verenler, bir gün de okulun camlarını kırmağa teşebbüs edenler de bulunur.

Eğitim çevresinin dayak yiyen çocuklar üzerindeki sıkıcı ve devamlı baskısı ile bu çocuklar iki tip halinde şekillenmişlerdir. Biri hareketli, diğeri durgun tip. Her iki tipde okul topluluğunun nizamına önemli etki yaparlar. Hareketli tipten olanlar - çok kere - topluluğun aktif karıştırıcıları, aksi tipten olanlar da pasif karıştırıcıları olurlar. Birincilerine her söz teşir etmez; şımarıktırlar. Bir parça rahat durabilmeleri için alışkın oldukları dayaktan daha şiddetli bir dayak beklerler. Böyleleri günün birinde birer mazohist, yani canı acıtılmaktan hoşlanan birer ruh hastası haline de gelebilirler.

DAYAK YİYEN ÇOCUKLARIN SOKAK VE OKULDAKİ GÖRÜNÜŞLERİ

Bu çocuklar sokakta dayak yediği arkadaşlarının birer kölesi halindedirler. Bir oyunda, herhangi bir yarışta patentesi altına girdiği (tabii olduğu) kimselerin tarafını tutarlar. Hiçbir suretle kendi düşüncelerini söyleyemezler. Daha çocukluk çağında iken düşündüğünü serbestçe söyleyemiyen birer zavallı haline gelirler. Bunun için sinsi sinsi hareket etmek zorunda kalırlar. Çok kere bu hal kendini okulda da gösterir. Çünkü bu çocuklar yine aynı arkadaşlarla okula giderler. Bunun için bu durum okulda da devam eder. Yalnız devam etmekle kalmaz, okul toplumunun havasını bozan bir durum yaratır.

Okulda kuvvetliliği, kavgacılığı

hattâ gürültücülüğü ve şarlatanlığı ile bazı arkadaşlarını (hususiyile dayak yiyen çocukları) patentesi altına alabilen çocuklar vardır. Bunlar okulda kendilerini hemen belli ederler. Bu haşin çocuklar, diğer orta durumdaki çocuklar için de ideal bir tip haline gelir. Emri altında birçok kimseleri bulundurabilmek gururuna erişmek için böyl çocukları taklide yeltenenler de görülür. Çünkü onlar arkadaşları arasında iyi bir mevkide bulunuyorlar (!). Böylece bu halin devamı, okul topluluğunun bütünlüğünü zedeliyor.

Dayak yiyen çocukların okulda okul topluluğuna yaptığı bu etkiden başka büyük topluluğa yapacağı zarar da büyüktür. Bu çocuklar toplumda gerçekten acınacak sosyal yaralar da açabilirler. Buna acı bir misal vereceğim:

Bir çocuk tanıyorum. Bu çocuk ana-basından bir gülyüz görmemişti. Yoksul da olan ana-babası çocuklarına eşit olarak sevgisini dağıtamıyordu. Çocuk üç-dört yaşını doldurduktan sonra ana-baba, artık işinin bittiğini, çocuğunun sokaklarda oynayabileceğini sanıyordu. Fakat çocuk, o çağa geldikten sonra bir türlü sokağa çıkamıyor, herkesten (emsali olan çocuklardan bile) korkuyor, çekiniyordu. Aile çocuğu - akranları ile (yaşdaşları ile) oynasın diey - sokağa çıkarmak için güçlük çekiyor; fakat bir türlü muvaffak olamıyordu. En sonunda birkaç tokat atarak sokak ortasında bırakıyordu. Tabiatıyla bunu, sokakta oyun oynayan diğer çocuklar da görüyor, aralarına katılan bu yeni arkadaşla (çocuğun bu durumunu gördükleri için) eğlenmeğe, alay etmeğe başlıyorlar. Bugünden sonra artık çocuk, yalnız ana-babasından değil, emsali olan diğer çocuklardan da korkuyor. Nihayet okul çağına giriyor, okula kaydoluyor. Çocuğun okula girmesi de çocuk üzerinde müspet bir tesir yapmıyor. Okul, çocuğu etkin, açık sözlü, konuşkan yapacak yerde büsbütün pasif, pısırık bir çocuk yapıyor. Bu halin tesiri ile üstelik çocuklar ona bir de ad tamışlardı.

Bu çocuk, birgün arkadaşlarını kendine ısındırabilmek için bir ça-

re buldu: Arkadaşlarına incir, üzüm, ceviz v. s. vermek suretiyle onların gönlünü kazanmak... Arkadaşlarına vereceği bu şeyler kendilerinde de olmadığından bunları da başka bir yerden bulmak zorunda idi. Bundan sonra çocuk, yavaş yavaş hırsızlığa ilk adımını attı. Bunun farkına varan diğer çocuklar, bu sefer de ona «hırsız» damgasını vurdular. Bu günden itibaren de çocuk, topluluk içinde etkin bir rol alamadı. Büyüdükten sonra da kötü alışkanlığında devam etti.

Belki bu çocuğun bu kötü alışkanlığının asıl sebebi başkadır. Fakat ailede gördüğü bu hatalı eğitim şeklinin büyük bir payı olduğu muhakkaktır.

DAYAK YİYEN, HIRPALANAN ÇOCUKLAR KİMLERDİR

Dayak yiyen, hırpalanan çocuklar çok kere şu kategoridendirler:

- 1) Çocuk istemiyen ailelerin çocukları,
- 2) Sert eğitim uygulayan ailelerin çocukları,
- 3) Övey ana elinde büyüyen övey çocuklar.
- 4) Gayri meşru çocuklar,
- 5) Yüz güzelliği yeter olmıyan çocuklar.

Burada beş madde içinde gösterilenlerden birincileri, yani çocuk istemiyen ailelerin çocukları çok önemlidir. Bazı aileler birkaç çocuk meydana getirdikten sonra yeni bir çocuk istemezler. Yahutta iki kız çocuk doğduktan sonra üçüncü çocuklarının oğlan olmasını isterler.[1]

[1] 27 Şubat 1948 tarihli «Ulus» Gazetesi «Birkadın çocuk değiştirdi» başlığı altında şu haberi verdi: Diyarbakırda 5-6 yıldanberi evli bulunan bir kadın koca vardır. Kadın şimdiye kadar iki çocuk dünyaya getirmiştir. Bunlardan ikisi de kız çocuğudur. Kadın üçüncü çocuğa hâmile kaldığı zaman kocası titizlenmeğe ve karısına: «Bu sefer oğlan isterim, oğlan doğurmazsan seni boşarım.» demeğe başlamıştır.

Nihayet kadın yine kız doğurmuştur. Fakat kadın, ebe ile önceden anlaşarak çocuğun erkek olduğunu bildirmiştir. Sonra da lohusa hamamında çocuğunu başka bir kadının çocuğu ile değiştirmiştir.

ÇOCUK DİYOR Kİ:

Çocuğum, sevgiye lâyık ve muhtaç.
Çocuk olmalıdır ailede taç.

Büyük olmak için küçük yaptım.
Şu hayat yolunda bir sevgi yaptım.

O yol götürerek beni yarına,
Doğacağım vatan ufuklarına.

Vazifem çalışmak, hakkım yaşamak,
Hürriyet içinde hürriyet bir hak.

Çocuğum, sevgiye lâyık ve muhtaç,
Çocuk olmalıdır ailede taç.

R. N. EVRİMER

Şairin «Yeni Çocuk Şiirleri» adlı
şiir kitabından.

başarısından hız alarak daha güç, daha sorumlu bir işi yapmayı üzerine alıyor. Böyle ruhen söndürülmüş çocukları okulda her zaman muvaffakiyetsiz bir kişi olarak görmemeli ve bunun kötü halini başkalarına da takdim etmemeliyiz. O zaman çocuğun topluluk içinde bir kat daha küçüleceğini hesaba katmalıyız. «Bir atı tecrübe koşularından mağlûp çıkarmamalısınız.» diye söylenen ata sözünün de eğitimde tatbik yeri zannımca bu noktadır.

Cesareti kırılmış çocuklarda cesaret hissinin uyandırılması telkinle de mümkündür. Telkinde çocuğun yaptığı işlerden bahis açmak, daha iyi şeyler yapabilecek kudrette olduğuna inandırmak iyi netice veriyor. «N..., bunu (yahut onu) yaparsın da dediğimi yapamaz mısın? Bu ondan çok daha kolay. Bunlar senin gözün yumulu yapacağın işler...» gibi sözler çocuğun cesaretinin artmasına çok faydalı oluyor.

Hürriyet, bugünkü anlamdaki okul çevresinin en fazla muhtaç olduğu şeydir. Değil bahis konusu olan çocukların eğitiminde faydalanmak. bütün çocukların eğitimi için de en gereklidir. Eğitim ve öğretimde bütün çalışmalar onun içinde olduğu zaman verimli oluyor. Dayak yiyen ve hırpalanan çocukları bu nimetten de yeteri kadar faydalandırmalıyız. Adım başına bir yasakla, bir tehditle karşılaşan çocuğun, gizli kuvvetlerinin hiçbirini açığa çıkaramadığı artık anlaşılmalıdır.

Okulda anarşiye götüren hürriyetten sakınarak gerçek bir hürriyet hâkimiyeti kurmalıyız.

rada bize düşen iş gerek vazife zamanlarında gerekse vazife zamanları dışında büyük bir faaliyet göstermektir. Bunu yaptığımız zaman hakik öğretmenlik vazifemizi yapmış olacağız.

Dayak yiyen çocukları okuida bir defa keşfettikten sonra arkasını bırakmamalıyız. Büyük bir samimiyetle ona kucacağımızı açmalı, onun özel halleri ile ilgilenmeliyiz. Meselâ çocuğa daima fırsatlar yaratarak: Eğer küçükse kaç yaşında olduğundan başlayarak, kardeşlerinin bulunup bulunmadığını, evlerinde hangi işleri yaptığını, en çok kimleri sevdiğini ve daha buna benzer - her çocuğun durumuna göre - daha birçok şeyleri sorabiliriz. Bunlar çocuğun bize ısınması için yapılacak ilk işlerdir. Böylece çocuk kendi iç hali ile ilgilenen gerektiği zaman yardımlarda bulunan bizlere karşı büyük bir sevgi ile bağlanır. Çocuğu kendimize ısındırdıktan, kendimize büyük bir sevgi ile bağladıktan sonra çocuk, üzerinde asıl eğitim tesiri yapılacak bir duruma gelmiş olur. Çocuğu eğitim için hazırlama safhası diyebileceğimiz bu safhadan sonra çocuğa karşı itimat hissi'ni belli edecek şekilde hareketler yapabiliriz. Meselâ «H..., haydi benim odaya git, çekmecemin içinde dolma kalem var, al, gel!» veya «Anahtarını al, benim dolabı aç, oradan 50 kr. al, getir.» gibi. [2].

Cesaret, büyüklerde olduğu gibi küçüklerin de hayata alışmaları ve başarı elde etmeleri için en lüzumlu bir ruh kuvvetidir. Küçükken yıldıran, pısırıklaştırılan, dayak yiyen çocuklarda bu kuvvet yeteri kadar değildir. Böyle çocuklara okulda başarabilecekleri kada iş vermeli, gerektiği yerlerde çocuk üzerinde fena bir tesir bırakmayacak şekilde yardım etmeliyiz. Sonra da bu başarısından dolayı - çok sık olmak şartıyla - alkışlamalıyız. Yaptığımız tatbikatta bu şekil iyi neticeler vermiştir. Sonra çocuk, bu

[2] Böyle hareket ettiğimiz bir çocuğun ana-babası çocuğa: «Öğretmen öyle yerlere gönderdiği zaman neden gidersin. Haydi, başka birisi onun odasından bir şey çalardaysa senden bulursa ne yaparsın?» dediği zaman çocuğun: «Sen ne diyorsun ana, öğretmen bana o kadar inanıyor ki, herkesin içinde odasına beni gönderiyor.» dediğini bana söylediler. (YENİCE KÖYÜ).

Aksine tekrar kızın olması, aileyi son çocuğa karşı kayıtsız olmayı sonuçlandırır.

Övey anaların övey çocuklara nasıl baktıkları herkesçe bellidir. Onların çoğu, övey çocukları adım başına bir azar, bir tekdir, bir tokatla yıprandırır. Böyle bir ailede evin bütün işi de bu çocuklar üzerine yüklenmiştir.

Bu hallerle aile çevresinden dışarı çıkan çocuklar, (gayri meşru ve yüz güzelliği yeter olmıyan çocuklar da dahil- daha sokakta iken hal ve tavırları ile ilk hamlede diğer çocuklara hedef olurlar. Çünkü bunlar korkutulmuşlar, cesaretleri kırılmış, yıldırılmışlardır. Bu yıldırılmalar, korkutulmalar - birçok çocukların bulunduğu sokaklarda - tekrarlandıkça bu çocukları sosyal duyguları zayıf, kimseye emniyet edemiyen, bazı tipleri durgun, pısırık; bazı tipleri de kendisine yapılan eziyetlere karşı koymak için, şumarık, gürültücü, hattâ isyankâr bir duruma sokarlar.

DAYAK YİYEN, HIRPALANAN ÇOCUKLARA KARŞI ÖĞRETMEN:

Okulda çocuk eğitiminde bize güçlük çıkaran, okul havasını bulandıran bu gibi çocuklara karşı nasıl hareket edebiliriz? Burada yapılacak iş, bu çocukların mahrum oldukları nimetleri keşfetmek, ondan sonra da ona göre bir hareket tarzı takip etmek olabilir. Biz bu çocukların incelenmesinde aile yuvasında göremedikleri şu üç nimetten yoksunluğun acısı içinde kıvrandıklarını anladık: İtimat, cesaret, hürriyet.

Bu nokta bilindikten sonra denemelerimize göre iki yol takip edebiliriz:

1— Dayak yiyen çocuklara okulda bir çevre hazırlamak.

2 — Çocuk velileri ile ilişki kurmak.

Burada en tesirli hal çaresi birinci tebirdir. Çünkü çocuk velilerini bildiklerinden daha doğrusu alışkanlıklarından vazgeçirmek kolay değildir. Hele övey analara söylenilecek söz umumiyetle bir netice vermez.

Okulda çocuğa bir çevre hazırlama meselesi en kestirme yoldur. Bu iş, çocuğa yoksun bırakıldığı nimetleri okulda vermekle, ona asıl hayatı yeniden yaşatmakla olur. Bu-